

Posudek oponenta bakalářské práce

Titul: **Rybolov v archeologickém kontextu**

Autorka práce: **Kamila Semanská**

Vedoucí práce: Mgr. Olga Trojánková

Autorka posudku: Ing. Lenka Kovačiková, Ph.D.

Předložená bakalářská práce se zabývá tématem rybolovu v minulosti, které samo o sobě již delší dobu zasluhuje pozornost a vybízí k náležitému zpracování. Pro naše území jsou sice dohledatelné dílčí studie zmiňující příjem rybí složky v potravě člověka, popisy artefaktů spojovaných s různými rybolovnými technikami nebo soubory kostí naznačující rozmanitost úlovek v minulosti, na ucelenější studii se však stále čeká. V tomto směru je téma bakalářské práce vhodně zadané, protože v sobě ukrývá dostatečný potenciál, jak na jednom místě, v jednom dokumentu, propojit různé kategorie archeologických nálezů, jež mají vztah k rybolovu. Navíc, sledovaný časový rámec je velkorysý – od paleolitu po novověk.

Lze říci, že databáze různých dokladů rybolovu představuje nejsilnější a nejrozsáhlejší část bakalářské práce. Za zmínku stojí také to, jakým způsobem autorka přistoupila ke shánění informací, kdy se kromě rešerše literatury snažila aktivně oslovovat různé muzejní a výzkumné instituce, což je sympatické. Celkem se jí tak podařilo shromáždit údaje pro 96 lokalit. Zůstává ale otázkou, zda bylo nezbytné do katalogu zahrnovat nálezy bez datace nebo z místa bez bližšího vymezení (str. 52). Katalog má podobu taxativního výčtu. U některých lokalit, kde je vyjmenováno více druhů ryb spolu s počty jejich kostí a šupin, čtenáře možná napadne, proč nebyla zvolena forma souhrnné tabulkové přílohy. Z ní by byla dobře patrná kvantifikace pozůstatků ryb napříč obdobími, čehož by mohlo být využito v kapitole Zhodnocení katalogu (str. 53-54). Jednalo by se tak o vítaný počín přesahující samotný katalog nalezišť. Domnívám se, že se shromážděnými informacemi se dalo pracovat více do hloubky, nejen kvantitativně, ale i kvalitativně. K prezentaci lokalit mohla být využita mapa nebo souhrnný graf (či grafy), ze kterých by plynuly rozdíly mezi regiony nebo obdobími. Pak by kupříkladu sdělení: „*Mezi artefakty využívanými k rybolovu dominují závaží k rybářským sítím, přičemž nejpočetněji jsou zastoupeny v období neolitu a eneolitu.*“ (str. 53) nabylo jasnějších kontur v podobě počtů či podílů doložených nálezů. Příprava databáze jistě vyžadovala nemalé úsilí, je škoda, že její obsah nebyl více „vytěžen“ v kapitole 5 (Zhodnocení katalogu, str. 53-54).

Determinace několika nálezů kostí ryb z raně středověkého sídliště v Tismicích a jejich stručné vyhodnocení (příloha 1, str. 64-65) jsou vhodným doplňkem bakalářské práce a poukazují na snahu K. Semanské vyzkoušet si práci s archeozoologickým materiálem.

Ačkoliv je možné přípravu databáze a vlastní analýzu kostí hodnotit pozitivně, je třeba namítnout, že výsledný text bakalářské práce se potýká s některými nedostatky. Úvodním částem (kapitoly 1, 2 a 3) neprospívá, že v nich chybí citace u některých tvrzení, a potýkají se s poněkud zjednodušujícím přístupem autorky k přebíraným informacím z odborné literatury. Jako příklad si dovoluji některé zmínit: „*Stáří se určuje pomocí přírůstkových kruhů, zjednodušeně fungujících na stejném principu jako letokruhy u stromů.*“ na str. 10 nebo „*Se sedentárním způsobem života v neolitu člověk přestal být zcela závislý na přírodních zdrojích potravy, protože si ji již dokázal vytvořit sám.*“ na str. 13, kde v obou případech nejsou odkazy na literaturu. V úvodu autorka zmiňuje, že existují důkazy spotřeby ryb v podobě výsledků

analýzy stabilních izotopů: „*Pomocí stabilních izotopů z rybích kostí lze determinovat, v jaké oblasti byla ryba ulovena, což následně vyvolává otázku transportu ryby na konečnou lokalitu.*“ na str. 8. Bylo by korektní připojit, o které konkrétní izotopy se jedná. Rovněž by neškodilo (a dokumentu by to rozhodně pomohlo) v některých pasážích informace rozvést a sáhnout i po širším spektru literatury. Příkladem je úvod do kapitoly 3 – Rybolov a rybářské náčiní (str. 13), kde se autorka sice na chvíli pozastaví u rybolovu v paleolitu a neolitu, ale záhy už se ocitá u rybníkářství v raném středověku. Také kapitola 2 (Ryby – Osteichthyes, str. 10) věnovaná zoologii a morfologii ryb, by mohla být propracovanější. Přínosné by bylo rozšířit text ještě o metody získávání ichtyologických nálezů při archeologických výzkumech, což patří k diskutovaným tématům a zásadně ovlivňuje vypovídací hodnotu souborů. Text práce je místy proložen ilustrativními obrázky, všem je ale společné, že na ně není nikde v textu odkázáno. U klasifikace používaných nástrojů k rybolovu (str. 13-15) jsou citovány hlavně tři zdroje informací (Andreska 1975, 1987; Čeněk a kol. 2011), přitom existují novější, převážně zahraniční a dobře dostupné studie, které se podrobně zabývají nejen popisem rybolovného náčiní, ale i rekonstrukcemi technik volených při chytání ryb (např. Cristiani a kol. 2016; Vitezović 2011, 2018). Je velká škoda, že nepříliš propracovaná rešeršní část oslabuje pozitivní vyznění bakalářské práce jako celku.

Text je napsán čtivě, stylistická i jazyková úroveň rukopisu je vyhovující (upozorňuji na správnost skloňování slova piskoři, nikoliv piskořové). V seznamu literatury se mi nepodařilo dohledat citaci Čeněk a kol. (2011).

Ačkoliv musím konstatovat, že bakalářská práce K. Semanské má ještě určité rezervy a obsahuje některé nedostatky, doporučuji ji k obhajobě a navrhuji její hodnocení stupněm velmi dobře.

V Českých Budějovicích, 20.5.2022

Lenka Kovačiková